

ГОЛОС УКРАЇНИ

Влада — Радам!

Газета Верховної Ради України

◆ № 165 ◆ Вівторок, 27 серпня 1991 року ◆

Ціна 10 коп.

ЖИВИ У ВІКАХ, НЕЗАЛЕЖНА УКРАЇНО!

ПОСТАНОВА

Верховної Ради Української РСР

ПРО ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки постановляє:

Проголосити 24 серпня 1991 року Україну незалежною демократичною державою.

З моменту проголошення незалежності чинними на території України є тільки її Конституція, закони, постанови Уряду та інші акти законодавства республіки.

1 грудня 1991 року провести республіканський референдум на підтвердження акту проголошення незалежності.

Голова Верховної Ради
Української РСР

Л. КРАВЧУК.

м. Київ,
24 серпня 1991 року

А К Т ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Виходячи із смертельної небезпеки, яка навісила була над Україною в зв'язку з державним переворотом в СРСР 19 серпня 1991 року.

— продовжуючи тисячолітню традицію державотворення в Україні,

— виходячи з права на самовизначення, передбаченого Статутом ООН та іншими міжнародно-правовими документами,

— здійснюючи Декларацію про державний суверенітет України, Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки урочисто

ПРОГОЛОШУЄ
НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ та створення самостійної української держави — **УКРАЇНИ**.

Територія України є неподільною і цедоторканою.

Віднині на території України мають чинність виключно Конституція і закони України.

Цей акт набірає чинності з моменту його схвалення.

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

24 серпня 1991 року

АБІЛІЗУВАТИ ПОЛІТИЧНУ СИТУАЦІЮ

і за законодавчих інших анти-органів не-відомо, що 19 липня Масина тимчасово ко-з державним урядом, рішення межам II ком-назначеної нде, для всіх мі-дства, об'єд-ство, установ, ротаціонних на-публіки. Це не-паралельний і-стрія і Вер-

що 19 серп-партії України претні документи-тетам, райко-ую, як себе по-ий час. І тому у-до вас, всіх-ів партії, ке-у двох членів-ів держави-етні докумен-дешібно ліві-уюються, і до-е не прийнято-арешт і опе-наві. Чому ви,-не право на-радо, не по-арод України-их органів,-етних і не-исловили і се-до цих докумен-

Я дам від-що стосується-Проте, що-етні документи-а дізнався з-агента Назар-аід ЦК Ком-ого Політ-ів ЦК Ком-а якної ін-ма. Ні в поне-торок, ні в се-стися тільки від-Центрального-і мною ніхто-не показував-маю на увазі-України.

не знав. Коли-ро ці надзвич-і речі, будучи-і, і написав-ЦК КПРС про-а група сек-КПРС діяла від-партії, я не мо-увати обов'яз-КПРС, а тим-о його причетні-і політичну

решення до Киє-першому сен-Компартії Ук-«Оскільки ме-інформували-ється навколо, виконувати-Політбюро-Компартії Укра-

що ноли 19-го-а ситуація, про-а, з генера-ковими, уряд рес-ого, щоб війсь-ую, щоб вій-а діяти поза-істрів, утворив-у групу, яка б-і не допущала-улиці. І тіль-і не мала нія-ого статусу.

скажіть мене-розумію, що-рості розпало-19 серпня-одного боку, а-бути з іншого.

справа над-она і дуже-ає статись таке,-форія з одного-а почеться з-ає час, якщо-а поважають самі-а не станемо-авої держави-а узагальнюва-

ти і все робити за законом. Бо якщо ми хочемо мати вла-ду і закон, то маємо їх по-важати.

І. ПЛЮЩ. Відповідь на письмове запитання.

Л. КРАВЧУК. «Ваше ставлення до злочинної верхівки КПРС. Чи вважаєте себе членом цієї партії?»

Л. КРАВЧУК. Я все буду вирішувати за статутом, а про своє ставлення я вже сказав.

М. БАТІГ. Леоніде Макаровичу, звертаю вашу увагу на те, що біля мікрофону стоїть дуже багато депутатів, просив би відповідати лаконічніше. І прошу на моє питання відповідати однослівно: «так», або «ні». Як, на вашу думку, чи мають моральне право сидіти серед членів Президії Верховної Ради три народних депутати — Білобоцький, Петеров і Шульга, які голосували проти постанови Президії Верховної Ради, виступали за визнання хунти?

Чи маєте ви намір, як Голова Верховної Ради, поставити питання про увільнення цих депутатів від обов'язків голів постійних комісій?

Л. КРАВЧУК. Я вважаю, і це запропонувала група депутатів — Євтухов, Сухий і Залудяк, що, враховуючи ту ситуацію, яка сталася, і той драматизм, важливість особистієї позиції кожного, щоб Верховна Рада поставила питання про довіру до членів Президії.

Давайте ми спочатку вирішимо це питання, потім будемо вирішувати інші.

Я вважаю, що є злочинці, які м'якше бути піддані правосуддю, але є люди, які не визналися і які мають це зробити сьогодні.

Депутат не представляється. Чому ж усі комуністична преса України друкувала лише розпорядження хунти?

Л. КРАВЧУК. Сама газета вирішує, що друкувати. Тому ви редакторів запитайте.

А. ЗІНЧЕНКО. Шановний Леоніде Макаровичу, є неспростовні факти масового запровадження надзвичайного стану на підприємствах республіки, в районах і областях. Як ви будете реагувати на дії таких посадових осіб у Радах? Зокрема це стосується керівництва Вінницького обласного комітету, яке вже 19 серпня запроваджувало надзвичайний стан в області, звідки пішли розпорядження на підприємства. Мені особисто робітники вінницького заводу 22 серпня дали документ з посиланням на першу постанову комітету. Отже, як ви будете реагувати щодо таких посадових осіб?

Л. КРАВЧУК. Я хочу внести з цього приводу пропозицію. Ми м'якше утворити комісію, яв б усі ці питання висловила і внесла на сесію Верховної Ради. А сесія має відповідно відреагувати.

Депутат не представляється. В одному із останніх виступів Горбачов посилався на домовленість керівників республіки прискорити підписання Союзного договору. Це дійсно так? Ви також підтримали цю пропозицію?

Л. КРАВЧУК. Ні, я такої пропозиції про приспореження не підтримав. Я сказав, що у нас сесія прийняла відповідні рішення, ми їх будемо розглядати і яке рішення приймемо, з таким і прийдемо.

Ю. ЗБІТНІСВ. Шановний Леоніде Макаровичу, я не буду вас звинувачувати в нерішучості за попередні дні, хоча ця нерішучість була, я

не буду вас звинувачувати в неінформованості, хоча представники всіх політичних партій, рухів принесли і поклали вам на стіл лист своєї заяви.

Хочу й запитати вас, якщо ви тоді були рішучі, то чому ви сьогодні нерішучі, коли знаєте, що представники деяких державних міністерств, денкі голови Рад підтримали цей надзвичайний стан? Чого ви хочете добитися?

Л. КРАВЧУК. Я, шановний народний депутат Збітнєв, хочу добитися і буду добиватися, скільки у мене вистачить сил, щоб на Україні не було беззаконня. Я запропонував утворити комісію, яка вивчить усе це, про що ви кажете. Для мене найголовніше — це Конституція і Закон.

Комісія вивчить і внесе на сесію Верховної Ради, обговоримо і відповідно відреагуємо. Коли ж виявляється, що хтось з керівників будь-якого рангу прийняв рішення про підтримку рішень цього так званого комітету, я буду голосувати і вимагати звільнення таких осіб з роботи.

В. ГРИНЬОВ. Леоніде Макаровичу, наскільки відповідають дійсності дані про дзвінок до вас Гуренка перед дзвінком Чичеватова. І друге, наскільки відповідає дійсності те, що вам запропонували все-таки зустріч з генералами не у вашому кабінеті, а в ЦК КПУ? І ще одне. Скільки дзвінків від голів обласних виконавчих комітетів було вам протягом 19-го і як події розвивались після?

Л. КРАВЧУК. Дійсно, це деталі, але першим і дізнався від Станіслава Івонюч Гуренка, що введено надзвичайний стан.

Я запитав, звідки він знає, і він відповів (оплески), що йому подзвонив генерал Чичеватов. Після цього Чичеватов подзвонив мені і пояснив, що не знав мого телефону, тому подзвонив першому (оплески) Гуренку.

А генерал Вареников, як я дізнався, запропонував провести зустріч у Центральному Комітеті. Я ж сказав, що ми будемо проводити її у Верховній Раді, тому що влада тут.

19 серпня люди збралася з думками, думали, що робити, і було не до дзвінків. Але подзвонив мені зі Львова Давимука, потім подзвонив з Івано-Франківська Яковина, потім подзвонив Дідим, потім подзвонив Дем'янов. І більше дзвінків я не мав.

На другий день уже було трошки більше дзвінків. Але я до цього ставлюсь з відповідним розумінням. А 21-го ще більше, і тан більше, і більше, і більше.

Депутат не представляється. Чи, не думаєте ви, що на фоні останніх трагічних подій ми змушені повернутись до питання прямих виборів керівників Рад усіх рівнів? Якщо так, то об'єднайте підтримати це питання на найближчому засіданні Верховної Ради.

Л. КРАВЧУК. Що значить пооб'єднати? Я це запропонував, коли ми обговорювали проект концепції Конституції в заключному слові. Воно надруковане. Я сказав — якщо президент обирається всім народом, то й голови повинні обиратись там само. (Оплески).

Але ми маємо робити все по порядку. Не потрібно зараз втручатись у всезагальні вибори. Тому, що

потрібно ритувати життя людей, економіку. Нервова система у всіх нині напружена, пульсує кожна клітина у людини. А треба ж організувати виробництво, треба ж заготовлювати хліб. Завтра ми трошки заспокоїмось і почнемо буденні дні: магазини, полиці, тепло у квартирі, вода, каналізація. І тоді буде дуже важко пояснити, чому ж ми не вжили заходів, щоб люди жили нормально. Вони сьогодні прийшли з одними гаслами, а завтра підуть до Верховної Ради і запитують, як їм жити далі. А про це треба думати.

І. ВАЛЕНД. Леоніде Макаровичу, скажіть будь-ласка, му ви у ділох, заявивши Єльцину і зарештову, що визнаєте, що банду незаконно, протягом понеділка і вівторка не заявили це публічно перед народом України?

І друге запитання. У вас були адорів хлопці, такі, як Масик і Гуренко в кабінеті. Три офіцери вашої охорони. Що вам завадило зв'язатися по телефону з Потебеньком і заручившись підтримкою Конституції, заарештувати Вареникова, який нахабно зайшов до вас у кабінет прямо у Верховній?

Л. К. ВЧУК. Слушайте мене, шановні друзі. Це все ж такі питання надзвичайно серйозне. По-перше, він зайшов з мого відома. Я сказав, що з ним зустрінуся для розмови. Не уявляю, як це я, навіть Потет, до, у м, коли діє комітет надзвичайного стану, міг заарештувати в кабінеті генералів. А що мені заважало сказати про незаконність комітету? Мені нічого не заважало, і я про це заявив безпосередньо 19-го, коли сказав, що не можу бути визнаним законним дії комітету на території України.

ЗАПІСКА. Відомо, що член Президії Петеров, Білобоцький і Шульга вступили за створення державного комітету з надзвичайної ситуації, щоб стати спільними злочинцями. Чи вважаєте ви за можливе подальше перебування цих людей у складі Президії?

Л. КРАВЧУК. Я вже відповідав на це запитання.

М. ПОРОВСЬКИЙ. Леоніде Макаровичу, нещодавно ви підписали договір з РРФСР. Ним передбачено співпрацю в економічній, культурній і політичній сферах. Чому ви згідно з цим договором не надали активної допомоги Єльцину, щоб порушити договір, підписаний вами. А якщо Єльцин зайняв таку політику, як ви, вичікувальну, чи була б сьогодні перемога? І що ви думаєте робити з керівниками, які створили в областях надзвичайних ситуацій, а нині прогуються в нас по залу, будучи пособниками державних злочинців?

Л. КРАВЧУК. На друге запитання я вже відповідав. Утворено комісію, вона має проаналізувати і тоді ми на сесії вирішуватимемо це питання. Це ж не я особисто можу вирішити.

Що стосується першого питання. Я хочу сказати, що з Борисом Миколайовичем Єльциним ми мали розмови кожний день двічі, а то і тричі. Єльцин, Назарбаєв і я координували кожен свій крок. Я мушу вам сказати, що Назарбаєв подавonia і міністри оборони

Язову й попросив вивести війська з Москви. Це було десь уже об одинадцятій годині вечора. Я подзвонив теж. Раз, другий. Язов не відповідає, відповідає секретар. Де, питаю, міністр, дзвонить Голова Верховної Ради України.

— На засіданні ГКЧП.
— Коли повернеться?
— Не знаю.

А вже вирішували час штурму. Я продиктував: «Передайте Язову, як тільки з'явиться, що Голова Верховної Ради України від імені всіх (я навіть дозволив собі такий вислів) вимагає негайно вивести війська в місця дислокації. Не пролітьте крові. Буде біда. Україна тоді ніколи з цим не погодиться». Я приблизно цю розмову, тільки вже безпосередньо у присутності, Юхновського, Ємця, Володимира Борисовича Гриньова, ультимативно передав Голові Верховної Ради Лунінову. Вимагав від нього негайно припинити дії, визнати неконституційний комітет і вивести на сесію Верховної Ради.

ЗАПІСКА. Загальновідомо, підбурювальна проваційна роль газети «Правда України», «Радянська Україна», «Робітнича газета», «Київський вісник» та інших партійних газет, які дезінформують народ, палять демократичні сили. Отже, вони — трубадури перевороту. Чи будуть вони націоналізованими?

Л. КРАВЧУК. Ви знаєте, у нас працює комісія, яку очолює народний депутат Чобіт. Нехай ця комісія продовжить цю роботу і внесе відповідні пропозиції (про націоналізацію м'яв КПУ — Ред.).

Депутат не представляється. У мене запитання до вас як до Голови Верховної Ради і рядового комуніста. Я хочу, щоб ви відповіли однозначно: «так» чи «ні», і що після цього було прийнято відповідне рішення. Чи підтримуєте ви, щоб Верховна Рада прийняла розпорядження і доручила службам КДБ України, Міністерству внутрішніх справ, депутатам усіх рівнів негайно після голосування опечатувати приміщення ЦК КПУ до закінчення проведення розслідування участі цієї організації в путчі, а також приміщення усіх райкомів, парткомів. І виконати це негайно.

Л. КРАВЧУК. Відповідаю. Я вчора знаходився у Москві, в залі засідань Рад Федерації Горбачов через ножи п'ять хвилин одержував інформацію, що спалюють документи в Міністерстві оборони, спалюють документи в КДБ, спалюють документи в ЦК. Приймались негайні рішення про, як ви сказали, «опечатування». Я не маю зараз інформації, що десь спалюють документи. Якщо та на інформація є, дайте її, ми приймемо рішення.

І. ПЛЮЩ. Леоніде Макаровичу, я можу тільки доповнити, що вчора були такі розмови, надходили такі повідомлення до Верховної Ради. Я мав розмову з Головою КДБ Миколою Михайловичем Галушом, який авторитетно заявив, що кожний папірець у Державному комітеті в Києві не знищували і не спалювали, сьогодні він відповість, коли виступатиме.

В. ГРИНЬОВ. Я розповсюдив серед депутатів проект постанови відносно цього.

Якщо ми сьогодні не приймемо цю постанову про негайне опечатування цих усіх приміщень, то комісія нічого не зможе зробити, об'єктивно інформувати. Тобто постанова, розповсюджена серед вас (шум у залі)...

Шум у залі.
І. ПЛЮЩ. Я прошу до уваги. Є потреба обговорювати цю постанову? Нема.

Шум у залі.
І. ПЛЮЩ. Тоді дозвольте оголосити.

Шум у залі.
І. ПЛЮЩ. Я прошу до уваги. Перший мікрофон.

Я хочу просити вас надати можливість виступити нашому депутату — першому секретареві ЦК Компартії України.

Шум у залі. Депутати встали, категоричні протести проти виступу Гуренка.

І. ПЛЮЩ. Я прошу до уваги, звичайно текст постанови.

Шум у залі.
І. ПЛЮЩ. Постанова Верховної Ради. Проект.

Шум у залі.
Л. КРАВЧУК. Давайте я її прочитаю, оскільки стою на трибуні.

Верховна Рада Української РСР постановляє: «Про заходи по недопущенню приховування або знищення документів державних органів та Компартії України, які свідчать про їхню причетність до спроби військово-партійного перевороту».

Верховна Рада Української РСР постановляє:

1. КДБ та МВС УРСР негайно опечатати та взяти під охорону документацію та архіви Кабінету міністрів Ради Міністрів Кримської РСР, республіканських міністерств і відомств, виконавчих обласних Рад народних депутатів, ЦК КПУ, Кримського обкому та обкомів, райкомів і парткомів на правах райкомів Компартії України.

2. Попередити всіх посадових осіб, усіх громадян України, що винні у приховуванні чи знищенні документів, які прямо або безпосередньо стосуються спроби серйозного військово-партійного перевороту, а також осіб, які дають вказівки здійснювати таке знищення чи приховування, розглядаються як співучасники злочину.

3. Постанова набирає чинності з моменту прийняття Верховною Радою Української РСР».

А. МАТВІЄНКО. Я м'якше право на доповнення до проекту, який розглядається. Тому я просяв би розглянути процедурне питання прийняття постанови, прийняти її за основу і проголосувати кожне доповнення, якщо воно є. І давайте не порушувати встановленого нами порядку. Я особисто буду голосувати за цю постанову, але я вважаю, що необхідно було б доповнити перший пункт такими словами: «У зв'язу з тим, що ми повинні знати правду про діяння всіх органів, громадських організацій і рухів, пропонуємо після слів Компартії України, допослати інших політичних партій, громадських організацій та рухів».

Л. СКОРИК. Я прошу дати мені слово. Тільки що виступав представник вірного помічника партії — комсомолу. Я думаю, що товариш Матвієнко дещо помилився, пропонуючи опечатати архіви демократичних партій і рухів на Україні. Вони не мали жодної причетності до цього ганебного перевороту. Матвієнко не має найменшої під-

ставни вис-пропозиції. Шум у Оголош-30 хвилин

ПІСЛ. І. ПЛЮЩ. Тільки нада-повідати мент на за-а потім пе-рення тих-Але щоб-емно звич-вислухати-тата Гуре-

ду. А зар-слово від-на депута-

Д. ПАВ. депутати-всіх. В та-ації ми м-ловие. Я з-словами Б-зав: «Я д-жу думку-але я гото-щоб він в-випи». Я з-зу настрої-ні рішення-си не пов-

Перше.

ної неза- (Оплески).

Друге.

ськових о-них на то-під коман-Верховної (Оплески).

І третє.

ція держа-Іні.

І. ПЛЮЩ. Станіслав-ку.

С. ГУРП. родні депу-но проти-засідання-суд над-було. Я-трибуни,-готовий д-чення пов-з приводу-кавлять,-стосовно-головні пар-так і на-Але я кат-го, щоб б-твкий пор-дий, що-змогли по-бути демо-кве.

Я ще р-сьогодні ч-мітети пар-холелі, в-викнуті, н-ним чини-сьогодні, з-тів бн, що-це освяти-

Я вважа-ний шлях.

за сьогодні-вів, дати г-годія ж г-юстичії, і-вона виня-я за те, щ-державний-що запроп-дакція гов-вість прип-будь-ної-

нові, пі-якої, по-нету мініс-там буде-Якщо нас-вайте так-ні — дава-кованими.

І. ПЛЮЩ. демо все-т-ментом, да-онду Мак-і потім пер-питання.

Л. КРА. дякувати н-за те, що-вість закін-галих умо-ли з місця

затишшя. Життя
у Києві. Повер-
нухся намі-
рившись ко-
жним
днем. А треба
було вийти
з будинку. По-
кинув заспоко-
єний будинок
поліції, тепло
дому, знайомі
дуже важко
у жми не
з шоб люда
на. Вони не
залишилися з
одним
втрі падає
ні і запантову-
ні. А про це

Язову я попросив вийти
з будинку в Москві. Це було
десь на
години вечора. Я подзвонив
телеф. Раз, другий. Язов не
відповів, відповів секретар.
Я не питав. Я хотів
дзвонити Голова Верховної
Ради України.

— На засіданні ГРЧП.
— Чому повернувся?
— Нічого.
А вже вирішувався час
штурму. Я проликував:
— Передайте Язову, ли-
тійся з'являється, що Голова
Верховної Ради України
від імені всіх (я навіть до-
давав собі такий вислів) ви-
ступає.

Яйщо ми сьогодні не прий-
немо цю постанову про не-
має, це буде велика помилка.
Усіх примітьте, що комі-
сія нічого не зможе робити,
як об'єктивно інформувати,
як об'єктивно, раціональ-
но, об'єктивно серед нас (шум у
залі).

Шум у залі.
І. ПЛЮЩО. Я прошу до-
давати. С. Петренко по-
казує, що це постанову
що постанову? Нема.
Шум у залі.
І. ПЛЮЩО. Тоді дода-
вати. С. Петренко по-
казує, що це постанову
що постанову? Нема.
Шум у залі.
І. ПЛЮЩО. Я прошу до-
давати. Перший мікрофон.

ставля являють таку ганебну
постанову від комсомолу.
Шум у залі.
Оголосіть перера на
30 хвилин.

ПІСЛЯ ПЕРЕРВИ
І. ПЛЮЩО. Давайте, як ве-
стимо надімо можливості до
повідати використати регла-
мент на запитання і відповіди.
Відповідаю. С. Петренко по-
казує, що це постанову
що постанову? Нема.
Але щоб у нас були за-
писи вичленими, ми повинні
зробити і народного депута-
та. Державі з цього про-
датується. А зараз для пропозиції
слово від першого мікрофо-
на.

Шоб ми показали один одного
ділячи, не порушуючи
регламенту, ні закону, коли
для цього немає підстав. А
якщо є підстава, треба їх
оголосити.

В ЧОМУ НОВІЦІ. Леоніде
Макаровичу, заспроси про
робити те, що робили ми у
Язову. А у нас комітет гро-
мадянський згоден, і зараз ро-
ботує на підприємстві, і
населення. І ми одразу буди-
готови, як тільки до нас полі-
тує, на всі громадянські
непогоди.

Запитую: чому ви не пу-
стили мене не засідати. При-
зачи Верховної Ради 19 серп-
ня. А зараз, коли ми
визначили, зараз, Язовський
об-
став, уряд, голови парла-

тата і толкові Лужков, а
з Лужковим говорив оди-
н раз, а виступаю у присутності
всіх. А зараз, коли ми
Смідя, і я йому поставив ульти-
матуму. Вийде я з ним ні
рози розмови не маю ні з
Лужковим, ні з Язовим, ні
ні з кем і членими та записи
го комітету з'являюся не
примувая. Я підкреслюю, що
Лужков є державний злочин-
ник, і він повинен бути
хав Президента, він рави-
до владі, він зараз обіруку
всіх, і вірний Лужкову не
має.

Р. ЛУБКСЬКИЙ. Леоніде
де Макаровичу, що відомо
нам, уряд, голови парла-

ЗІСЛАПКА. Загальною метою діяльності організації є захист інтересів українців на міждержавних провадних засіданнях. Організація має на меті сприяти розвитку української преси, зокрема, заходів з розвитку української журналістики. Організація має на меті сприяти розвитку української журналістики, зокрема, заходів з розвитку української журналістики.

[illegible][illegible][illegible][illegible][illegible]

заарба під-
тримі оборо-
ни серед
депутатів
проекту
постало-
ві цього.

Можливо, причиною цього
самого проекту. Ма-
всю не має займатися під-
писом записки. А взагалі, а
таким умиш працювати, ко-
ли з місця перебівають, коли
чанням став буде введення
Західній Україні, в Криму і
мають, у Києві. Чи була те-
вого стані. І не раз і гово-
(Записання не 6-й стор.).

НАС

27 серпня 1991 року, № 165

Тоді дозволяю
Я прошу до
Я мікрофон.
сисні вас ввада-

Постанова
ДМ. Проект.

Верховної Ради України.
(Оплески).
І третє. Повна департиз
ція державних органів Укр
їни.
І. ПЛЮЩ. Надаємо слов
Станіславу Івановичу Пуче

народних депутатів, Кримських обкомів, райкомів і правих райкомів України.

Я ще раз кажу, що вже сьогодні чотирьох обласних комітетів партії незаконно захоплено, вже сьогодні людей викликує, вже сьогодні на

вчиняти її на
посувати кож-
лякщо воно є.
рушувати вста-
порядку. Я
голосувати за
де я вважаю.

Якщо зас це влаштовує, да-
вайте так голосуватя, якщо
ні — давайте будемо поміри-
кованими. Дякую за увагу.

І. ПЛЮЩ. Давайте ми бу-
демо все-таки йти за регла-
ментом. Радю миттєво, по-
вернувшись до порядку денного.

ментом, дімо можливість ле-
онду Микарочу закінчити
і потім перейдемо до цього
питання.

Л. КРАВЧУН. Я хочу по-
дакувати народним депутатам
за те, що дають мені можли-

Р. ЛУБКІВСЬКИЙ. Леоніда Макаровича, що відомо, що уряд, голові парламентської комісії Дурдинця і лавикуватим, відібрали. Ма-

Л. КРАВЧУК. Справа в тому, що ми не викликали на засідання Президії голів обласних Рад, ми проводили засідання Президії в складі

не поїхали особисто в Крим до Горбачова. Адже надзвичайний стив за України не було оголошено. То хто мав право зупинити керівників республіки на їх території? На цьому наголошує

В.НОЛІНЦЕ. Шановний
Львівце Маваруку, як я
словом не обмовився про те,
що частіша депутатів Вер-

Кривський КДБ. Черняк об'їздив обласного управління КДБ зробив таку спробу. Він підійшов тільки до першої лінії варті, і йому сказали: «Якщо ти звідси не вийдеш, то ми застосуємо зброю».

можливість здійснювати всі
наші закони на всіх рівнях
Рад, нолн у нас існує ЦК
КПРС і ЦК КПУ, які вже
досели свою значущість у ці
тринадцять дні в раді облас-
тей України». Радя ставили

Сторони ж ідеологічної бази, то нею є та ідеологія, яку утверджували ми в нашій країні. Але я хочу сказати: не тільки комуністична ідеологія призводить до нерівності. Перевороту піддава-

Замість того, щоб відповісти на запитання депутатів, 20 серпня, приблизно о 17.40 Голова Верховної Ради СРСР Лук'янов, поспішаючи на розмову з вами, сказав зародним депутатам СРСР, що, можливо, надзви-

27 серпня 1991 року. № 165

СТАБІЛІЗУВАТИ ПОЛІТИЧНУ СИТУАЦІЮ

(Зачитуючи.
Початок на 2-й, 3-й, 4-й і 5-й стор.)

рив, що мають бути такі механізми, які б захищали націоналізм, і юридично, і фактично, і законом і межах Конституції, від подібних перенеротів незалежно від ідеології.

О. ПІСКУН. Леоніде Макаровичу, а мене питання узагальнююче. Ваша оцінка: власний діл, близькості у Верховній Раді. Голови Комісії з питань державного суверенітету, який за функціями мав скликати цю Комісію і дати оцінку так званому комітету, оцінка опозиційних сил партій, оцінка Компартії України.

Чи підтримуєте ви сьогодні запропонований Палаткою і Народною Радою проєкт проголошення акта державної незалежності і всіх атрибутів державної незалежності? Укрити: армія, гроші, територія якого, що, перераховано а постанові?

Л. КРАВЧУК. Коли б я був президентом і мав право на це, я би відповів, що так, але, як Сльчанин, і такого узау не видав, то ми мали б до мене, зацікавлено, претензію. Тому я це раз вам нагадаю, що це підписує рішення Президи. Від депутатів Народної Ради була запропонована резолюція. Президиї. Я не пригнічу підпису рішення Президиї. Підписати і не міг надарувати. Моя позиція була з самого початку — визнати незаконним, а якщо ви візьмете стенограму засідання Президиї, там ви побачите, що і як голосував.

Я підтримував, підтримував позицію тих народних депутатів, які вийшли з Декларації, де фактично проголошено незалежність України. (Опески.)

Я. КЕНДЗЬОР. Леоніде Макаровичу, чому ви не звернули до народу за підтримкою?

Л. КРАВЧУК. Я ще раз підкреслюю, що на Україні надзвичайного стану введено

не було. У нас тим життя йшло нормально, ніякого виходу тактич, нічого на вулицях не було. І в мене не було потреби звертатися до народу, щоб він захищав. Абсолютно.

М. ВИКОРАДСЬКИЙ. Шановний Леоніде Макаровичу. Чому на території суверенної України, яка проголошена Декларатією про незалежність, з'являлися поодинокі Горбачова Російська Федератії? І сьогодні, буда, ніяк ми не допустили помилки в цей скрутний час як людина і як Голова Верховної Ради? Що нам завважало відсутність мужності як відсутність демократичності політика?

Л. КРАВЧУК. Думаю, в цієї ситуації допустити одну помилку, — що не скликав 20-го числа сесії Верховної Ради. В усьому іншому і днів по честі й совісті. А що помилку допустив і звачаю Н.

Т. СТЕЦЬКІЙ. Леоніде Макаровичу, тільки що ви зробили заяву, що виступите за політичну незалежність України. Але чи можна незалежну Україну будувати руками злочинців? Адже Україна має перетворитися на комуністичний заповідник, в який ряд службових осіб, військових чинів виступили за відкриття підтримку перабору. Якщо ні, то чому ви не дали чіткої, і повороту, чіткої і однозначної оцінки діям членів Президиї, діям службових осіб? І як ви ставитеся до того, що прокурор Потембський досі не порушив жодної кримінальної справи за фактом співучасті державного перабору?

Л. КРАВЧУК. Ще раз повторюю. Для того, щоб люди називали злочинцем, треба об'єктивно довести, що це злочин. Я за те, щоб державні злочинці, будь-які злочинці будь-якого рівня знали кару обов'язково. Але кара має ґрунтуватися на законі і на вивченні цього питання. Інакше полетять голови, і ми повернемося до страш-

них років, які вже пережили. Кідай Боже нам це їх раз пережити.

Б. РЕВРЬК. Леоніде Макаровичу, який Сльчанин не заявив ніяку позицію, а інші — м'яшину, сказав би, що бачимо чекати, що сьогодні не було б цієї сесії і на Україні ми бачили б ситуацію, що ми знаємо, ми про існування на Україні громадської організації, яка називається «Єдність»? Вони, що за добу перабору, яка знала про звернені постанови так званого комітету.

Л. КРАВЧУК. Я вважаю, що перш за все Москва вивчала мужність і що народ Москви відстає демократію. Але я у вашому запитанні відчув неміру в силі українського народу. І мені не прикро. Я переконаний, що коли 5 тижнів вийшли на вулиці Києва, то народ України ми достатньо сил, щоб незалежно від того, де що робити, відвоювати власну позицію. І ніщо ви як суверенітет, за самостійність і не вірйте в те, що ми самі можемо це зробити, що нам треба нас досі захищати, то такого суверенітету ми не потрібно. Я вірю в наш народ та його сили.

В. ГУСЬОВ. Леоніде Макаровичу, чому отримав член Президиї Верховної Ради треба було як ти дий, щоб розібратися в ситуації?

Л. КРАВЧУК. Зверніться безпосередньо до них. А про те, що ми не зробили цього своєчасно, я вже сказав і визнаю, що це слід було зробити.

Я. ЗАЙКО. Леоніде Макаровичу, чому отримав член Президиї Верховної Ради України мали всі повноваження, всі повноваження, всі повноваження позачерговою сесією Верховної Ради України? На позиції були у всіх Народної Ради. Ми тоді стояли у фойє і просили у нас дозволу прийти на засідання Президиї, і звачаю була була. Підписали 113 депутатів Верховної Ради. Тобто ми, народні депутати, вимагали

проведення сесії, але ви нас не послухали. Чому так трапилося?

Л. КРАВЧУК. Справа в 19-го числа, і вийшла мова про сесію, члени Президиї сказали, що сесія — надзвичайна, скликається в приміщенні, і це потрібно оформити Указом Президиї Верховної Ради. Як наслідок Президиї Верховної Ради прийняли рішення досіти пізніше. Я про це сказав.

Завсика. Якщо ми нас правильно зрозуміли, то що до Росії ви зайняли позицію «моя ката скара».

Л. КРАВЧУК. Ну що значить моя ката скара? Як сказав про те, що підтримуємо Росію і Москву, і все. Ну, яка тут ката скара? Але ми маємо дити на Україні, а не в Росії.

В. МОСКОВКА. Леоніде Макаровичу, чи припинено до постанови комітету про захода щодо преси та інших засобів масової інформації на території України?

Ми дивилися телебачення протягом трьох днів, воно діяло за законами журналістики, читали газети, в тому числі, на прелікельній мові, газету Верховної Ради, ніж тек фактично замочувала стипендію і сам діл, нії ніяк, булається на території республіки, та інші газети.

Л. КРАВЧУК. Зміст газет не є компетенцією Голови Верховної Ради. Коли б це зміст закрив газету, я опротестував би. Це були страшний діл і нощі. Ви навіть уявити собі не можете, що то було. Редактор Правдоскази сказав, на була розмова.

В. ЧЕРКЕНКО. У нас великий Кабінет міністрів. У нас Президія Верховної Ради України. Чи пішла телефонові у виконавчий комітет області, міст, району з коротким змістом, що на Україні діють Конституційні закони УСРС? Чи ні?

Л. КРАВЧУК. Кабінет міністрів прийняв таку поста-

нову 20-го числа. Ось тут Вітольд Павлович чітко висловив, що рішення комітету по надзвичайному стану на Україні не діють.

А. БОКДАРЧУК. Ви загалуєли, що три члени Президиї проголосували проти. Одна у пресі писали, що 10 чоловік були проти рішення Президиї. Я в 6 годин, коли ми поменшо назвали, що хотіли вважати проти рішення Президиї.

Л. КРАВЧУК. Шановні товариші, я не хочу зараз когось образити. Вам роздаю підписи голосування членів Президиї з цього питання.

В. БАТАЛОВ. Безумовно, Сльчанин — національний герой, Горбачов — національний герой. Але ж мене прикро образило те, що вже починається поїди портфелі Кабінету Міністрів. Мій друг, член ЦСРСР. Перший портфель — росіянин, другий — теж росіянин, третій — представник Азії. Чи нам потрібен буде такий Союз? Можливо, нам доцільно сьогодні прийняти акт про незалежність України з 1992 року. Яка наша позиція з цього питання?

Л. КРАВЧУК. Я також буду дуже склорований, але нагадую, коли подумав. Ми всі згодні з тим, що Росія, Сльчанин втручалися. Але тривожно, що на хвилі цього пішла дуже небезпечна «пінжа» демократії, і всім треба тільки розійти, тільки їх. Вважаю, що ми були всі народи і підтримую те, що у зв'язку з цим ми маємо стати на шлях Декларатіи і відповідно проголосувати за незалежність.

В. БАТАЛОВ. Пропоную прийняти задавати питання і присутності до голосування запропонованих постанов.

І. ПІЛЮХ. Хто за цю пропозицію, прошу голосувати. «За» 316. Рішення прийнято. Переходимо до обговорення.

(Продовження буде).

ОБРАЩЕНИЕ

Верховного Совета Украины

к Верховному Совету и Президенту РСФСР

Сегодня, 24 августа 1991 года, Верховный Совет Украины торжественно принял Акт о провозглашении Украины независимым, самостоятельным демократическим государством.

Акт вступил в законную силу с момента его одобрения Верховным Советом Украины.

В этот судьбоносный для наших народов и государств

день мы обращаемся к Верховному Совету РСФСР и к Президенту РСФСР Борису Николаевичу ЕЛЬЦИНУ со словами искренней признательности за их героические действия по защите свободы и демократии по случаю 21 августа 1991 года. Обращаемся с выражением твердой уверенности, что вековые традиции взаимоподдерж-

ки дружбы и сотрудничества между нашими народами будут и далее укрепляться, гарантируя политическое, экономическое, научно-техническое и культурное сотрудничество

наших братских народов.

Подтверждая свои обязательства и уважая собственные высшие положения Договора об основах межгосударственных отношений Украины и РСФСР, разнравля взаимогосподные связи на благо наших народов.

За Вашу и нашу свободу! Верховный Совет Украины 24 августа 1991 года.

Вашу и нашу свободу! Верховный Совет Украины 24 августа 1991 года.

Вашу и нашу свободу! Верховный Совет Украины 24 августа 1991 года.

Вашу и нашу свободу! Верховный Совет Украины 24 августа 1991 года.

Вашу и нашу свободу! Верховный Совет Украины 24 августа 1991 года.

Вашу и нашу свободу! Верховный Совет Украины 24 августа 1991 года.

Вашу и нашу свободу! Верховный Совет Украины 24 августа 1991 года.

Вашу и нашу свободу! Верховный Совет Украины 24 августа 1991 года.

Вашу и нашу свободу! Верховный Совет Украины 24 августа 1991 года.

Вашу и нашу свободу! Верховный Совет Украины 24 августа 1991 года.

Вашу и нашу свободу! Верховный Совет Украины 24 августа 1991 года.

Вашу и нашу свободу! Верховный Совет Украины 24 августа 1991 года.

Вашу и нашу свободу! Верховный Совет Украины 24 августа 1991 года.

Вашу и нашу свободу! Верховный Совет Украины 24 августа 1991 года.

Вашу и нашу свободу! Верховный Совет Украины 24 августа 1991 года.

У ПРЕЗИДИИ ВЕРХОВНОЙ РАДИ УКРАИНЫ

25 серпня відбулося засідання Президиї Верховної Ради України. Розглянуто питання про власність Компартії України і КІПР на території України і прийнято постанову, яка дружиться в пресі.

Президія розглянула питання про вмістості з нагоди прийняття Акту про проголошення незалежності України. Вирішено застосувати вмістості на кримінальних справах, порушень в умовах найбільш гострого загострення соціально-політичних сил при визначенні шляхів утворен-

ня української державності стосовно громадин Батовина О. В., Вережанського Л. В., Виняра С. М., Воробйова В. А., Головача М. І., Ковальчука О. М., Луїніна А. І., Ратушного М. Я., Сергієнка О. Ф., Хмарі С. І.

З метою посилення відповідальності за псування державної власності, оцінки культури Президія видала Указ про внесення відомостей змін і доповнень до Кримінального і Кримінально-процесуального кодексів.

На засіданні, що відбулося 26 серпня, Президія Верховної Ради України роз-

глянула питання про тимчасове припинення діяльності Компартії України. Указ Президиї з цього питання буде надруковано в пресі.

Розглянуто питання і прийнято постанову про утворення Тимчасової комісії Верховної Ради України для перевірки діяльності посадових осіб, органів влади, управління, об'єднань і організацій у зв'язку з верненням виходом 19-21 серпня 1991 року.

У зв'язку з рішенням Верховних Рад Латвійської Республіки, Литовської Республіки і Естонської Рес-

публіки про проголошення їх державної незалежності Президія Верховної Ради України прийняла постанови про визнання державної незалежності цих республік. Міністерству закордонних справ України доручено провести відповідні переговори і підписати угоди про установлення дипломатичних відносин між Україною і Латвійською Республікою, Литовською Республікою, Естонською Республікою.

Він засідання Голова Верховної Ради України І. М. Кравчук.

НАРЕШТІ ВІЛЬНИЙ!

Кародного депутата України Степана Хмару та його співпартіюв'альників арештували за звинуваченнями в крадіжках. Як повідомляють, це сталося одразу після того, як Президія Верховної Ради республіки прийняла постанову про вмістості у зв'язку з актом проголошення незалежності України всіх притягнених до відповідальності за вмістості за політичними мотивами. Справедливість в такебі одсесі, яка тривала 8 годин, не встановлювала. Степан Хмаровий присутній до аконання своїх депутатських обов'язків.

Валентин ЛАВУНСЬКИЙ.

УКАЗ ПРЕЗИДІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
ПРО ТИМЧАСОВЕ ПРИПИНЕННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ КОМПАРТІЇ УКРАЇНИ

У зв'язку з наявністю матеріалів, що свідчать про участь органів Компартії України в державному перевороті 19—21 серпня 1991 р., з метою забезпечення умов розслідування справи та стабілізації суспільно-політичної ситуації, керуючись частиною другою статті 7 Конституції Української РСР, Президія Верховної Ради України постановляє:

1. Пильніти діяльність Компарті України до остаточного розслідування обставин, пов'язаних з державним переворотом 19—21 серпня 1991 року.
2. Міністерству внутрішніх справ України та учасникам родних війн та учасникам обсягатимати в службових приміщеннях партійних комітетів КПУ 1 взяті їх під охорону. Забезпечити збереження майна і документів від розкрадання, руйнування та знищення.
3. Тимчасової комісії Президиуму Верховної Ради України.

зиді Верховної Ради України для перевірки діяльності посадових осіб органів влади, управління, об'єднань і організацій у зв'язку з державним переворотом 19—21 серпня 1991 року, вирішити питання щодо вилучення партійних архівів, документів, інших матеріалів, які можуть розглядатися як докази.

4. Заборонити партійним органам, а також підприємствам, які ними засновані, або їм підпорядковані, знісфінансувати операції, а тому числі і валютні, і передати всі кошти та на зберігання Національному банку України.

5. До остаточного вирішення питання заробітна плата відповідальним працівникам партійних органів проводиться з коштів КПУ, іншим працівникам — за рахунок державного бюджету у відповідності з чинним законодавством.

6. Верховній Раді Кримської АРСР, відповідним місце-

вия Радам народних депута-
тів до закінчення 'розсліду-
вання прийняти на балан-
с майно (будинки, споруди,
друкарні, транспортні засо-
би, іншу власність),
що належить організа-
ціям Компартії України, за-
внятию майна Управління
Справами ЦК КПРС та ЦК
КПУ, яке передано на балан-
с Верховної Ради Украй-

7. Кабінету міністрів України, правоохоронним органам забезпечити неухильне дотримання законності а питаннях захисту праг громадян, не допустити переслідування за політичні переконання. Розглядати подібні факти як порушення прав людини і притягати винних до відповідальності.

8. Указ вступає в дію з моменту прийняття.
Голова Верховної Рада
України

Л. КРАВЧУК
Київ 25 серпня 1991 року

З А Я В А

ГРУПН НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ УКРАЇНИ ТА ЧЛЕНІВ КАБІНЕТУ
МІНІСТРІВ (ГОЛОШЕНО З ТРИБУНИ НАДЗВИЧАЙНОЇ СЕСІЇ
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ 24.08.91 РОКУ ДЕПУТАТОМ
І. БОЯКОМ, ОКРУГ 192)

Як показують трагічні події 19—21 серпня 1991 року, коли в СРСР було зроблено спробу антиконституційного державного перевороту та встановлення диктатури, в ньому головну роль виконували керівні органи КПРС та партійні функціонери на місцях. Цим самим вони заплямували не тільки себе, а й мільйони чесних комуністів, чим зрадили їх, зрадили їхню віру та сподівання на те, що партія служить народу і де зарадні наро-

Історія свідчать, що коріння сталінського періоду в житті країни та спроба верховни КПСР, прикриваючись ім'ям чесних комуністів, повернути країну до подій 37 року — полягають не в особистостях, а в орга-

нізаційних структурах КПРС. У цьому зв'язку логічним було б проведення департизації державних органів управління, підприємств та організацій і перенесення партійної роботи всіх партій та рухів за місцем проживання.

Тому, зазначаючи на прилюдних громадських позиціях служуниці народу та намагаючись видати свої знання і досвід на користь республіки без лицерного вилуку з боку керівництва КІРС—КІПУ, заявляємо про припинення свого членства в лавах КІРС і КІПУ. Закликаємо усіх чесних комуністів серед робітників, селян, інтелігенції, що сумлінно виконують свої громадські обов'язки, наслідувати наш приклад.

**ПОСТАНОВА ПРЕЗИДІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
ПРО ВЛАСНІСТЬ КОМПАРТІЇ УКРАЇНИ
ТА КПРС НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ**

У відповідності з постановою Верховної Ради України від 24 серпня 1991 року «Про політичну ситуацію на Україні і невідкладні заходи Верховної Ради України по створенню умов неповторення спроб військового перевороту» Президія Верховної Ради України постановляє:

1. До прийняття Верховною Радою України рішенням по акновках Комісії Верховної Ради по націоналізації

майна КПРС та ВЛКСМ на території України прийняти на баланс Верховної Ради України майно (будинки, споруди, друкарні, транспортні засоби, іншу власність) ЦК Компартії України та ЦК КПРС, яке знаходиться на території України.

2. Кабінету Міністрів України, Комітету держбезпеки України, Міністерству внутрішніх справ України вирішити питання, пов'язані з охороною приміщень, споруд

3. Раді Міністрів Криму
кої АРСР, виконкомам місцевих Рад народних депутатів
забезпечити охорону будинків
та майна, що перебуває у користуванні організацій Компартії України.

Л. КРАВЧУК,
Голова Верховної Ради
України.
м. Київ.
25 серпня 1991 року

НАРОДНІ ДЕПУТАТИ УКРАЇНИ:

[illegible]

ЧЛЕНА ЦК КОМПАРТІЇ УКРАЇНИ ПЛЮЩА І. С.

Спроба державного перевороту, організованого членами ЦК КПРС, виникла з позиції ЦК Компартії України в його оцінці садяться пор відсутності чіткої лінії ЦК щодо реформи нашого суспільства, небажання відмовитися від засуджених народом «методів» політичного впливу на побудову демократичної, правової держави ще раз переконали мене в тому, що винця орган Компартії Ук-

раїни є гальмом у наповненні реальним змістом суверенітету України, а прийняті рішення з цього питання, на фоні серпневого путчу, мають вигляд пропагандистського «трюку», обману народу України.

Зваживши на всі ці обставини, я заявляю про вихід із складу ЦК Компартії України і припиняю членство в партії.

24. 08. 1991 г. І. ПЛЮЩ.

Рядові комуністи в своє важкий більшість є за свою суттю демократи. Партійно-бюрократична, відірвана від народу верхівка завжди маніпулювала ними. Та була надія, що партія демократизується. Партійна олігархія розстроїла цю надію трагічним тивієм. І показав своє справжнє неолітіністське обличчя, організувавши злочинний путч. Цим самим вона аплімула-

ла й рядових членів партії. Тому припиняю членство в КПРС — КПУ. Готовий взяти участь у створенні на Україні сучасної партії парламентського типу, яка захищатиме загальнолюдські цінності справжніх інтересів трудящих в умовах ринку.

С. ПРАВДЕНКО,
главный редактор «Го-
лосу Украины».

ЗУСТРІЧ Л. М. КРАВЧУКА З МІНІСТРОМ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ МАЛЬТИ

24 серпня 1991 року Голова Верховної Ради України Л. Кравчук прийняв Голову 45-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН, заступника прем'єр-міністра, міністра закордонних справ та юстиції Республіки Мальта Гвідо де Марко, який перебуває в Києві з робочим візитом.

Під час широкої, відвертої розмови Г. де Маріо похвалив Голову українського парламенту за прийняттям історичного документа — Акта про незалежність демократичної України. Г. де Маріо висловив задоволення з приводу того, що його перебування в республіці співпало з такою історичною подією та інформувал Л. Краучуна, що остаточне рішення про візит до України приймалося під

Л. Кравчук привітав усіх з час відомих подій, пов'язаних зі спробою державного заколоту, але зазначив обставини тільки зміцнили його впевненість в необхідності такого візиту саме в цей час.

першим іноземним державним дичем, який віддав калаежну Україну — одну з держав-засновниць ООН, — є Голова Генеральної Асамблеї ООН. Україна, як велика європейська держава, прагне посісти своє повноправне місце в світовому співтоваристві, європейських структурах і для цього є всі об'єк-

Сьогоднішня, відзначна Голова Верховної Ради України, — це час напруженої праці для усього українського народу по вповненню конкретним змістом Декларації про державний суверенітет та Акта про незалежність України, в тому числі і з точки зору її діяльності в ООН. Всі необхідні політичні рішення вже прийняті, тепер все залежить від самого народу.

Під час республіканського референдуму 1 грудня ц. р. народ України своїм волевиявленням має закласти юридичні гарантії незворотності демократичних процесів.

Голова Верховної Ради України висловив вдячність Г. де Марко за його роль у прийнятті резолюції Генеральної Асамблеї ООН про...

лагодження міжнародного співробітництва у пом'якшенні наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.

Л. Кравчук відзначив, що кожен, хто приїждє до Києва заступником прем'єр-міністра України, міністра закордонних справ, і юстиції Малаїти має дати суттєвий імпульс і розв'язку взаємовигідних двосторонніх відносин. Перш кроки — до яких Україна і Малаїта — дві європейські держави — можуть зробити на шляху налагодження торгово-економічного і науково-технічного співробітництва, що відповідало б, насперод, економічним інтересам обох сторін.

Г. де Марко підписував Ко-
лово Верховної Ради України
за те, що він знайшов мож-
ливість прикликати його в та-
кий надзвичайно важливий
в історії народу України ми-
ру та процвітання.

Бесіді взяли участь за-
ступник Голови Уряду Укра-
їни С. Комисаренко, керівник
Секретаріату Верховної Ради
республіки М. Коменко, м-і-
стри в закордонних справах
А. Денченко та інші особи.

Відомості МАС УРСР.

ховної Ради СРСР, державних органів СРСР і громадських організацій у невідній поліції, про першочергову законодавчу акцію, яку виключили б можливість повторення подібних ситуацій, про довіря Кабінету міністрів СРСР, про створення парламентської комісії по розслідуванню причин та обставин державного переліку. Депутати запропонували їм розглянути й деякі інші питання.

На засіданні було оголошено імені Голови Верховної Ради СРСР А. Лук'яновим про відставку із свого поста Сесія продовжує роботу.

Відкриття С

Депутати затвердили порядок денний сесії. Цим документом передбачено повідомлення Президента СРСР М. С. Горбачова про ситуацію, що

виникла в країні у зв'язку державним переворотом, який мав місце.

ховної Ради СРСР, державних органів СРСР і громадських організацій у недавніх подіях про першочергові заходи і законодавчі акти, які виключали б можливість повторення подібних ситуацій, про довірі Кабінету міністрів СРСР, про створення парламентської комісії по розслідуванню причин

На засіданні було оголошено заяву Голови Верховної Ради СРСР А. Лук'янова про відставку із свого поста. Сесія продовжує роботу.

МОСКВА, СЕРПЕНЬ...

Танки приходять у місто лише ка паради. Можна це і був парад. Остатки. Бо показали майже все. Показали, як можна штовхнути армію ка свій керод, народ не армію. Показали, що можна вичити з демократизму. А воно показало, що з ново нічого відіяти неможливо, якщо спирається на багатки, а на кінце слово, на не брано, а на тріккий авторитат «секародно обронеі владі».

Москву цяк діє на вілізати. Зникли гучні транспаранти, ланно перебудовної парк, з'явилися беркхеда. І квітє, коли лішли з місто такки, ці беркхеда залишилися. Може довкі залишаться кадового. Щоб

кагедувати асім про випробувки, якік зважало місто а ці соопчєні діє.

Не вілізати і москєніє Політзосовєкїй натовп ка площі, стїзієкїй мітїнг, пустїй л'єдєстал пам'яткїка... Рєволуціє, єоне і с рєволуціє. Сьєгоднї — так, зєтрє — інакше. От тільки крок — не треба. І кєхан такки не приходьтє у місто кєйтї на парадї. Без нїх обїїдемєся.

Л. ГРИГОРЕНКО.

Фото Геннадія ДІАНОВА,
Олександра ІЗЮТОВА та Володимира СМОЛЯКОВА

ДРАМА У ТРЬОХ ДІЯХ З ПЕРЕДБАЧУВАНІМ ФІНАЛОМ

Дія перша.

ЧОГО ЇМ ЩЕ ТРЕБА?

Людина живе надією на краще. Коли спеціальна бригада відповідальних осіб прийшла на квартиру колишнього міністра внутрішніх справ СРСР Бориса Пугачова, щоб арештувати його, ніщо не здивувало тому, що побачив. «Звичайне «номенклатурне» житло з деякими ознаками вповабань казалина. І коли побачили людину, звинуваченого, на думку, теж не здивувалися, бо саме так або інакше, перш-решт, починають усі маленькі і навіть великі диктатори. Смерть приходить

Душало про це світло-
жовте, кришине раку в на-
топці людей, які, оточені
три трупів, ступали бо-
гослужку по загнібках у ніч
перевороту. Було багате
освіто. Пахло близким
освіто. Італія і сиділа на
випині лінувати осі. Три
портрети — підписи Ва-
лентина Усова, робітника
Дмитрія Комарі і художни-
ка Іллі Кривченко — з'явили-
ся на людях усміхнені і
чисто, і не було в душі чо-
мусям ані радості від пере-
моги, ані рапту в освітло
спілку чужою на мін-
тах, ані неможливо до-
тних, що знову попливають
до життя чорні сили, в
був лише сум і глибоке зби-
чення до батьків, які втра-
тили синів. Бо все це буде,
а їх усе "не буде ніколи..."
І якось по-нішому співати
і молити, і співати знеси-
мості! І співати чужою
і що щось, яке не дає ні їм
снів, ні від відроків. Це було
адже, це було криком. Це було
адже, яке омало чо-
лодині дошамі барикади
було будиночок Рад, і
було, і було до Москви,
мирні і світлі.

А слова були... Сназав міський голова Гаврило Попов, що все позаду і тепер настав час праці. Синазав Президент СРСР Михайло Горбачов, що він своїм Указом присвоїв загробливі звання Героя. Сказала відомка діячка і правозахисниця Олена Боннер, що головина провиня за все своєне джяке на партію комуністів. Скалазав новий америкаанський

посол у Москві, що у Сполучених Штатах поділяють печаль з приводу смерті хоробрих, рослин, які боролися за справедливість. Сказали ще люди. Ширю і від серця. Росії Борис Єльцин, це, мабуть, було складно, що він все-таки снажив, але не тут, на Манажків площі, біля Кремля, а там, де все відбулося. Де молода демократія відстояла свою честь і незалежність.

Зустрія я цього ранку
Москалі з земляни. Ще до
початку мітингу, в очній з
технік влучно. Я їм засу-
вався, бо вимірював на порозі
прот. Вони говорили, що
представити неможливою
Раді Міністрів, неперемі-
нливо, але неперемінно
воротке і байдуже, не
дело про пристойний ви-
нос чи боляче, але боляче
нашій країні. Так і збав-
ля — що є, Катя з своєю
цире співає братам —
російська лірика, а не
користариставсь нагородою
запроси до розмови прот.
народного депутата Іван
Івановича, який, як і всі
останні події в Києві, пр-
сприйняття воєного, що сталося
зі львовим, їм очолює
нашій країні, але не
в гірше, ніж перемі-
діалог читачам, бо є в нього
му, німао думку,
на подальший світ
на подальший хід події.

А почав з того, що запитав про власну оцінку на родного депутата на те, що було останніми днями нашої країни.

— Це ганебна провокація, — сказав Іван Драч. — Ще невідомо, де і звідки росте її коріння. Час розбереться у всьому. А загалом, до цього причетні не ша головні і спрямовуюча партія, військово-промисловий комплекс, КДБ, інші структури.

— А ваша думка про п...

— Як стало відомо, шостій годині ранку приблизно був дзвінок до Кравчука від генерала Венедиктова. Він збирався заїздити, до нього навіть квартиру прийняти, але то до дев'ятої години пригальмував цей прихід. І, речі, цінавою була пропозиція, дуже визначальна пропозиція. Генерал Варенков пропонував зустрітись у кабінеті першого секретаря ЦК-Компартії України Гуренка. Тобто зустріч мала буть не у Верхов-

Раді, хоча парламент — головна керівна сила на Україні. Отже, акцент на повернення до старого режиму, до того, що все вирішується в одній хаті — ЦК. Треба віддати йому належне, Кравчук сказав, що зустріч відбудеться у Верховній Раді.

[illegible]

Також було сказано: да-
те називаку всім опозицій-
ним силам, рухам, парті-
ям — якщо вони розпо-
нуть якісь дії, то негайн-
готові втрутитись десант-
війсьна.

— А що було далі?

— Об 11-й годині у нас була зустріч з Кравчуком, Гриньов, Палачико, Ємець, Левако, Лук'яненко, я був і ще люди. Ми теж отримали попередження — війська готові, перший поріг все буде відповідним чином оформлено.

— І яка реакція?

— Ми негайно пішли
Силою письменників, поч-
ли скликати опозицій-
структури. Прийшли жу-
налисти. І з того часу три
дні підпід — безперер-
завля, мітинги, протес-
ти. Опозиція від імені Каро-
ної Ради протестувала
в перший же день. Рух
серія в середині д-
заявля свій протест і ко-
прийняття дія цього ко-
тету. Зафіксовано бу-
що це узурпація ала-
державний переворот.
Президія два дні засіда-
і наразі народила ту ж

долугу заяву, яка і була опублікована. Кравчук відповів, що до прийнятого рішення ставився до ситуації.

— Який ваш прогноз на розвиток подій саме в Україні?

до, суверенітета іде шляхом не лише слово хитромудро. Що воно значить? Для когось це, можливо, і є ознакою самостійності і незалежності, а разом з тим і можливості підписати новий Союзний договір. Для Руху, для багатьох опозиційних структур — це повна дегресія самостійності і незалежності, це тільки на цьому, значенно ж, і на шляху едванія з демократією Росії, всіх інших республік колишнього Союзу.

Зуби імперії виявилися та-
ки поганенькі. Однак, якщо
це рад переглянути хроні-
ку тих серпневих днів, а
чимало підстаа вважати
що без приндипової позя-
ції і опору з боку саме де-
моралізованих сил уже сьогодні
Союзу «от самих дн
оіранна» потроху, але вірно
має перетворюватись у су-
цільний політичний конц-
табір.

Про це свідчить хоча б
та загальна обструкція

яноу оточила сагітова гро-
мадьскість «новий уряд»
СРСР загальною. Може, Яна
са і його спільників і не
лікала економічною ізоляції,
як вона не лікала ніколи
людей, що харчувалися їм
з народом, та замислитися
над тим, нудні далі йти
змовників все ж тань бу-
змушени. І хоча часу бу-
на все обмаль, гадаю, сам
роздуми над скоєним і на
своє майбутнє призвели до
часткового розуміння, а яни
і перунажи у Форос, вреш-
теш, Крючков, Явоа та ін-
ші.

Суть можливого закладати
якщо брати до уваги по-
верхівку, не в тому, які ці-
лі переслідують, а в тому,
які вийдуть із становища, в
якому опинилися, і в яку
сторону здійснюють рух.

Карольний депутат Рос-
солодимир Лісєнко, який
літає у Крим виручати при-
зидента Горбачова, зробив
цікаві зауваження, коли
згадав про Фороса він ми-
рному розмову з Миколою Сто-
ловим, який на той час очо-
лював ЦКК Компартії Укра-
їни. Столов розповів, що
вони з Форосом зустріли-
зався по телефону з Яна-
вим. Ка його думку, той
уже в якомусь трансі і по-
торював, що зовсім не по-
тв ір, що сталося, а х

І. КУНІЦЬ

А що ж сталося?

Дивлячись на гордоант будинок російського парламенту, оточений барикадами, обнесений ґраблями, відозв, гасел, аакливі оголошень, зустрічаючи селі, а разом а тим і смельно втомлені погля

холопів за біло-червоно-
жовтою перев'яззю над
чолом, слухаючи зморений
гомі вітру в перетинах за-
лізної арматури, труб, ді-
жок без дна, дерев'яних ко-
лод, цитів, великого і ма-
лого каміння, здертого з
брунзю, поводі повертаєш-
ся подумки до того, що та-
ке вже було. Саме тут. Бо
і станція метро, найближча,
має назву «Барикадія», і
пам'ять ще тримає в собі
спогад про історичні по-
ді...

Історичні аналогії мають сенс лише у тому разі, коли співпадають підстави до них.

У 1905 році на Пресні точилися бої між повсталими москвичами і царським військом. Співацтво знало, що тоді було не на боці демонстрації. Повстання було придушено. Потім були довгі роки холодної реакції.

Коли дізнався про те, що тільки для Москви निर्മ്മित ДНКС було заготовлено близько 250 тисяч тиремин наручників, мінимові стає моторошно. А ще більше від фарисейських заяв того ж Янаєва про те, що «номітеї» хотів лише провести серйозні економічні реформа, і все.

Добрими намірами. Вже
показано дорогу в цекло. Вік
не раз у щ дні люди пиш
тають: а хто заважає це ро
бити раніше? Всі роки та
знають перебувають, якої
тепер вивчені, і не могло
бути. Бо на чолі «реформа
торства» стояли люди з най
данями. І можна, що нама
гався синути ці найдані
звинукачувань в ополі
ребудови. Правда, був
Президент, який говорив
про П необхідність. І, на
брав «команду» що бач
ла весь перебувають чин
ля, майбутній «аалзник
порядок». От чого ім
визначало.

демонірат сучасності, та
линий жомуніст і чле
Політбюро ЦК КПРС, ко
линий такі радийні Про
зидента, в нині голов
міських зборів Моск
(нова демонструра), Оле
сандр Яноалев підбив у
дні своєрідні підсумки по
лій.

— Організація і хід пере-
вороту, — зазначив він,
підтверджують, що за ни-
стоять не тільки військовий,
промисловий комплекс і
державно-бюрократичні ін-
сти-тути. За всім цим — край-
ня реакція в КНРС, яка ве-
де життя в психологічному
полі перманентної війни прот-
и свого народу і яка не на-
вдигає демократію.

А ненависть завжди ш
кає виходу. Або в мовчан
му спогляданні, або в ир
раціональному пошуку.

Леонід САМОЙЛЕНКО,
спеціальний кореспон-
дент «Голосу України».
Київ — Москва — Київ.
(Далі буде).

«УКРАЇНІКА-91» ПІДБИВАЄ ПІДСУМКИ

Символічними рамками була позначена робота другої літньої сесії Міжнародної школи українistikів, яка діє в Києві під егідою Всеукраїнської асоціації українотологів! Анадемі наук УРСР. Почалась вона в День незалежності України — 16 липня, а завершилась 25 серпня, відразу ж після проголошення республіки незалежної самостійної демократичної держави.

Основні цілі МШУ — становлення української як науки, ширше залучення її до світового наукового процесу, підготовка висококваліфікованих спеціалістів з українства виставляється в мамі республіки і за її межами. Порівняно з першою секцією, що відбулась у Києві рік тому, «Українка-91» стала більш масштабною і за кількістю учнів, і за спектром дисциплін. Якщо в 1990 році вона зібра-

ла 36 слухачів: а дев'ять хри-
стіанів, то значить школу
складають 110 слухачів з
16 ірані і радянських ре-
спублік. За ті «спарті», сім'я
студенти, аспіранти, вчені
університетів Австралії, Ан-
глії, США, Канади, Вермун-
дських островів, Італії, Німеч-
чині, Польщі, Чехословаччи-
ні, Румунії, Югославії, Фран-
ції, представників України,
Росії, Литви. Всі учасники
школи аявчали українську

мову на трьох основних рівнях — початковому, середньому і анципному. До IX уся було запропоновано курси з історії України, історії української культури, народознавства, української літератури та історії українського містаства. Вели IX, провідні університетські світу.

Слухачі другої дітньої школи мали можливість працювати в архівах, бібліотеках і наукових установах АР

УРСР, зустрічатися а-українським дітями науки культури, відвідувати майстерні художників, музикантів, акторів, вчителів йомитися з театральними постановками і кінофільмами, архітектурним пам'ятником Києва, а також Львова, поряжки, куди вони зробили екскурсії. Міжнародна нарада українстичних науковців має провести в січні 1992 року язову сесію. Її основна тематика пов'язана з проблемами політології і національних відносин.

(Українформ)

Олександр ЄМЕЦЬ:

ПЕРШОЮ ПІДПЛАЮТЬ «ХАТІ/СКРАЮ»

На час путчу «компанія Ганаса» одним із найактивніших у Верховній Раді УРСР був, певне, голова Комісії у правах людини Олександр Ємець. Це інтерв'ю він дав «Голосу України» «гарячого» 21 серпня о 14 годині і просив невідомо казати цю дату і час, передбачаючи, певне, швидкий перебіг подій.

— Олександр Івановичу, заглиблюю додалеко і не зовсім історії державних переворотів, хунт, революцій, легіо пересадити, що цілі партії чи окремі групи людей, які відстоюють цю ціль, виправдовують свої дії і мету боротьбою за права, свободу, щастя людини. Так сталося сьогодні й у нас...

— Що ж, для того, щоб забезпечити дотримання прав і свобод людини, ніколи невідомо змінити режим, політичний устрій або хоч б керівництво цих окремих осіб, які при владі.

Але які шляхи боротьби при цьому допустимі, виправдані? Насильницькі — повстання, революції? Такі шляхи допустимі, але тільки в тих країнах, де панують жорсткий тоталітарний режим, при якому повсюдні відсутні умови для мирної парламентської чи іншої боротьби. На сьогодні приблизно така ситуація склалася в Іраці, можливо, в деяких інших країнах.

І якщо, за оцінкою міжнародної спільноти, у народів, які борються проти власних режимів, немає інших шляхів, крім насильницьких, то

їх можуть вважати суб'єктом міжнародного права.

Зовсім інша ситуація, коли в країні є більші або менші можливості для правового, демократичного, конституційного шляху зміни влади чи усунення від неї окремих осіб. Наш народ має би вірити, що у Радянському Союзі, попри всі проблеми з розвитком демократії, достатньо можливостей для мирних, парламентських змін у вищих ешелонах влади.

Отже, усі домагання так званого комітету припинити збройне глумлення народу, як захист прав людини, є злочинна ідеологія купки авантюристів.

Але і суспільстві є люди, які сподіваються, що прийдє більш-менш жорстка влада і буде порядок. Яна ж у нас коротка пам'ять. Невже так далеко позадку ті часи, коли половина суспільства жалалася вночі від турботи дитини на вулиці. Невже ми не бачили, як здригнувся світ, подивившись на цю «компанію» нових «рятівників народу», і практично оголосив їм повну банкруту.

У зв'язку з цим хочу нагадати, що у такі ж моменти історії, коли в тієї чи іншої частині земної кулі до влади реально дійшли, найкращі з наших людей, саме тих, хто займав позицію «моя хата скраю».

Сподіваюся на мораль тих, хто послугує на нашу Конституцію, визнаючи, високу якої ми служимо саме поведомо, що вони обмінять нас, — утопія. Їм потрібен спокій

у інших регіонах, аби розправитися з Єльцином.

Отже, народ наш має сьогодні загадати про той справжній, щирий — непартийний і заідеологований — інтернаціоналізм, який рятував нас, снажимо, в роки Великої Вітчизняної війни, аби підтримати російських братів. Бу мавсові порушення права людини у Раді з боку самозванців рятівників Союзу загроза могли переніти нас на 3. Нам позиції ім розправитися легше.

— Знаєте, Олександр Івановичу, до тригачного 19 серпня народ України відстоювати свої права і свободи було легко не легше, то простіше. Хоча Верховна Рада, її Президія і застерігалі часто од митників, страйків, гололовок, люди до цих акцій відносились і небажували. Зовсім по-іншому можуть сприйняти застереження Президії Верховної Ради з огляду на сьогоднішні події. Ніхто з нас крові не хоче...

— Кожен сам вибирає форму протесту проти цього антиконституційного акту. Одні пишуть листа, другий оголошує гололодку, третій іде на мітинг, четвертий готується до страйку на випадок прямих намагань путчистів зліквідувати законно обрані органи влади насильницькими шляхом.

Державний переворот завжди може перерости у військовий, тоді тотальний військовий режим встановлюється по всій країні. Тому всі із нас, хто має якісь зв'язок з армією, в кого служать

дти, брати, знайомі, просто зобов'язаний звернутися до совісті і здорового глузду наших солдатів.

Хоч я вважаю, що путчистам не допоможуть і танки. В цій міжнародній ізоляції, в хаосі вони луснуть буквально через 2—3 місяці, якщо не через кілька днів. Не хочеться, щоб кров пролилася, хоч краплина.

Дехто з наших виборців може нам допринести і несподіваності, мовляв, ви ж останнім часом дуже критично-валі Михайла Сергієвича. Але, даруйте, є велика різниця між критикою людини і фізичним насильством над нею.

Одне слово, я вірю, що попри нашу об'єднану розважлив на національну аду, попри ідеологічні розбіжності, подіяність народу і парламенту візьмуть гору і буде зроблено чіткі кроки, спрямовані на порятунок путчистів, на сприяння критичності їх до відповідальності.

— У ці трагічні дні для волітки народне прислів'я «Або ная, або пропав...» набуває особливого актуальності. Народ сідає за його реакцією на події, а насамперед — за його діями... Ви також, хочете того чи ні — волітки. Що я, даруйте, особисто робите для того, щоб переломити це?

— Починаючи зранку 19 серпня, я докладав зусиль до того, щоб, забувши про свої партійні пристрасті, відомо проти перевороту виступили органи законно обраної влади. На той момент — Президія. Відразу ж сів за під-

готовку проекту відповідних документів, понад півтори доби не виходив з цього приміщення. Оразу скажу, що я загалом незадоволений тією першою заявою Президії Верховної Ради УРСР, хоча до неї пройшло ряд моїх пропозицій, зокрема про невідомість розпоряджень самозваного комітету. Вважаю, що Президія мала дати подальші рішення, рішучу відмову. Група членів Президії пробила свою заяву і розповсюдила її серед людей, у яких ми користуємося авторитетом.

Окрім того, я є співголовию Нерпії демократичного відновлення України. Ми утворили коаліцію прогресивних партій, рухів, аби спільно боротися проти путчу.

— Класичний прийом путчистів — посягання на народ об'єктивної інформації про події в країні і за кордоном. Кажучи про народ, я маю в увазі і його керівні органи на місцях, наприклад парламент... Чи володіє українською інформацією, снажимо вас, Комісія у правах людини, яка досі підтримувалася тією зв'язкою із своїми колегами з інших республік?

— Не скажу, що маю цей зв'язок з усіма, але з російським Комітету у правах людини зв'язується щодобово по 7—8 разів. Обмінююся інформацією.

Послуцями союмоного телебачення і радіо я зараз практично не користуюсь. Агенстві інформації подає радіо «Свобода».

Віа інтерв'ю Анастасія БЕНЬ, спеціальний кореспондент з прав людини «Голосу України».

Від редакції. Довідавшись про те, коли цей матеріал вийде у світ, О. Ємець висловив побажання «Голосу України» оперативніше пошукати реакції на події таких людей масштабу і дав згоду поміркувати над тим, що сталося в країні, в наступних номерах газети.

МАЛЮНКИ З ЯРМАРКУ

Що нового можна сказати про Сорочинський ярмарок? Гадаете, нічого? Помилується. Уперше на ньому була представлена редакція газети «Голос України». Біля свитого оформленого вагончика журналісти розгорнули громадську приймальню газети, щоб мати змогу в неважкій обстановці спілкуватися з людьми.

Невеличкий майдачик швидко перетворився на дискусійну трибуну. Людя відстоювали думки про події в країні, запитували про те, що робиться в республіці, прагнули одержати інформацію, так би мовити, «за перших рук», цікавилися життям газетарів.

А зовнішній виривав ярмарок. З одного боку біла вагончик розважлив і народний свій діалог, з другого — залюбки художники розважлив на тій сільській пейзажі... Що це продовжує на ярмарку? Говорить Гоголь. Що да, правда, що «гелетологі і кузівка» значно тихіше, ніж

колись, але взагалі все було, як завжди. Не було проблем з харчуванням. Як завжди, чітко працювала міліція, не заважаючи на те, що разом із шашликами продавалась на розлив горілка. Втомлені спелею і пивом люди не псували один одному настрої, а спокійно відпочивали у спеціально відведеному для цього місці, куди їх вичлвляно їм окремих супроводжували правоохоронці. Як зауважили одні з гостей: «Я ще не бачив, щоб міліціонери так іжко поводитися з п'яними».

Не обійшлося і без курьозів. Один старший лейтенант у цивільному, а саме В. Старошост, виявивши високу адіпозитальність, хотів супроводити на медичну експертизу журналістів «Голосу України». «Ярмарок» наміс «наш по робочим місцях» 1985 року з виконанням указом 1985 року. Та, прочитавши на «плідку з порою» напис «Наші трушеники» чомусь передумав і кутенію відійшов. Шкода...

Загалом же організовано все було чудово. І колентни всім радіючі хотів би висловити щире подяку людям, які допомагали в підготовці роботи громадської приймальної «Голосу України» у Великих Сорочинцях, а саме: Л. Саватю, народному депутату України, П. Кандиби, голові Ярмарку 91. Л. Ярмичу, заступнику голови Ярмарку-91, О. Аршиняну, В. Рєзні, голові управління Мигородського райспоконсели, І. Пушкуну, голові

управління Новосаркиської райспоконсели. Т. Шапі, директору Мигородського туркомплесу КСУ, М. Олександрову, заступнику редактора Мигородського міськрайонної газети «Правор перемоги». Т. Ахматову, начальнику Мигородського управління торгівлі, М. Кошуну, начальнику Мигородського міськрайонного відділу міліції. Гадасмо, до нашої подоби приєднаються всі учасники та гості ярмарку, аде завжди саме ція люди у Великих Сорочинцях на Жаборокському майдані дад діт жидо свято.

У дев офіційного відкриття ярмарку. 24 серпня, у зв'язку з жалобами на політ таких людей концерти було відмічено, головальні герої одні міль, сповнені тучи за загальним місцевим...

Гратіор ГРИНЬ, Катерина ВОРОНЕНКО, кореспонденти «Голосу України».

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

НЕ
ВИПРАВДОВУЮЧИСЬ
АЛЕ...

**ХОЛОДИ
А НАВІС
У ДОНЕ**

Сепрія ПAVЛЕНКО,
власний кореспондент
«Голос України»

Телеграфним рядком
з Івано-Франківська

КУПАЛЬНИЙ СЕЗОН

На фото Михайла САЧК

ФІРМОВІ БДЖОЛКИ.

- Спорт

**МІСЦЕ — ПИСАНКА,
ПИСАНКА — МІСТО...**

...І ХЛІБ

Цех, № 2 Болахівсько-го об'єднання промислових підприємств продає свою продукцію — хліб домашньої випічки — у спеціалізованому магазині «Прикарпатський кобзар». Хлібини коштують за карбованці, вла чер в стас за ним яздалк

— «Росістьмаша» — 2,0;
Чемпіонат СРСР, друга д-
га (українська зона), 33 ту-
«Поділля» — «Дніпро»
1:0. «Полісся» — «Зірка»
0:1. «Верес» — «Океан»
3:0. «Темп» — «Чайка»
5:1. «Вагонобудівник» —
«Кривбас» — 3,2. «Нафто-
вик» — «Маяк» (Очаків)
4:0. «Принарпаття» — «Зі-
карпаття» — 2,0. «Прид-
дист» — «Карпати» — 3:1;
«Кристал» — «Шахтар» —
4:3. «Колос» — «Сталь»
1:1. «Маяк» (Харків) — «Х-
мік» — 1:3. «Десна» — СК
(Київ) — 1:1. «Автомоб-
ліст» — «Динамо» — 1:1.

**МРІЯЛИ —
ВІДКРИЛИ**
У місті Долина відкри-
ли школу мистецтва, в про-
єкті ту давно мріяли.
Для цього явділано при-
міщення колишньої місь-
кої середньої школи.

Миськи, будинки Прикарпаття все частіше віщуються шклястими дахами (а не пласкими, як раніше) дахів. Це не кросто красоти — такий дах добре трітисіть оладом. Години перевірили це спондічною крестікою.

Ярослав САВЧИН.

І БІЛЬШЕ НІДЕ
Куди помер А. Микішко-Шолохов, автор «Хиного дому», лауреат Мобелівської премії, на похороні? Залишив багатьох людей, але серед них не було нікого, хто міг би написати посмертну маску писемника. Це зробив скульптор з Луганська А. Можжеєв, змалював «примателю» покійного писемника. Відтоді маску в єдиному примірному зберігав в Луганську в квартирі скульптора.

Коломия — КИТА.

СІЧКА —

тонн цукру, то доведеться нам
нулувати мед за надто доро-
гою ціною.

ГОРИМО!

Лише за одну серпневу до-
бу в Донецьку зареєстровано

17 пожеж. На думку краєв-
ників управління кожної
охорони міста, причина цих в-
иждбалому поводженні х аог-
ном.

ЮРІЙ ДОНЧУК.

ПОГОДА

27—28 серпня погоду на Україні визначатимуть маложивильні атмосферні фронти. На більшій частині республіки пройдуть невеликі дощі. Вітер

північно-західний, 5—10 метрів за секунду, температура на півдні республіки сьогодні вдень 23—28, ввечері 20—24 градусів тепліше, уночі 12—14 градусів. На решті території сьогодні вдень 16—23, ввечері 16—19, уночі 8—13 градусів вище нуля.

І БІЛЬШЕ НІДЕ
Коли помер А. Михненко, Володос, автор «Тихого дощу», лауреат Нобелівської премії, на похороні з'їхалось багато людей, але серед них не було нікого, хто міг би взяти посмертну премію письменника. Це зрозуміло з власної ініціативи університету з Луганська А. Можжєв, «земляк» письменника, відіграв у єдиному примірному перебував в Луганську в квартирі скульптора

_____

PAGE 9

Леоніда ПІДЛУЖНОГО.

Тел. 441

Никола БОГАРАДА.
Дугацки:
БАРАНЕВИЧ

Жнива-91

рсацією її у вищій інстанції.

рдачею ІІ у вищій інстанції. А ця їхня участь у виробництві... ну ніяка. Люди сидять без діла. Причому збирали там ирацянські спеціалісти. І використовують не за призначенням. Це тоді, коли нам, цим кооперативам, украй потрібні посередники, через яких можна було б ізбути організувати, і янусь техніку придбати, вигідні договори укласти...

Прозорі натіяна колишнього голови колгоспу, нині кооператора, голови першого в області сільського фінансово-кооперативного банку, представники обласних інстанцій, звичайно, розуміють. Але

І після проголошення Основного законодавства СРСР про землю, ледь-ледь нашікребли її по всій Київщині аж для двох фермерів. Це за умов, коли з тих же 130 учасників конференції переважна більшість хотіла б бодай володіти землею. А по області, за свідченням газети «Київська правда», лише оренда її коштує десятки тисяч.

І які є люди! Так, нечисленний колектив О. Гордієнна із села Логвин Володарського району, орендуючи в колгоспі 200 гектарів землі (6,3 відсотка площі), дав горіж господарству 120 тисяч карбованців прибутку (24 відсотки від загальної, одержаної всім колгоспом суми). Прагнули орендарі зайнятися ще

тваринників — колгосп не дозволяє. Задумали взяти землю у володіння — сістирдада навіть заяв не прийняв. Райрада з березня 1990 року, а саме Іван Ігнєвський, але не вважав за час, щоб шукати рішення. І тільки після виступа пана з тильних війн Кирилин В. Суржко, який на той час працював на заводі, розповідаючи у радіостанції «Хотинський» Києво-Стояшинського району семи гектарів землі дві роки тому започаткував чималеніс товарів господарства, досі не перестав жити, а як усеудляються давати сусіднього міста Лисиня на крутосилах (не селізна) і вирощувати немислять, провід, який охочі уті, ступиш, дає важкі таку уті, ступиш.

— Янби їм дали вільні, хороші поля, — наже Віталій Павлович, — то я вам гарантую — пів-Кисва нагодували б.

Великі оптимісти, очевидно, подумают, що землю селянам не давали, бо одних лише союзиною закону й Указу Президент давали. А тепер, коли є земельний кодекс УРСР, розпочнуть роздавати землю

О. Гордієнко про наявність зазначеної лінії, певно, не здогадується. Зневірившись у порядності сільського і районного керівництва, в обласному — вірніть. Більше того, наслухавшись багатобачного чи промови, другого дня почав навіть хвилюватися з цього приводу. Моляв, як він справді даєть нам, орендарям, землю, то ми за два три роки завалимо країну продукцією. І в результаті — різко впадуть ціни. Хло ж тоді на фермах утриматись? Довелося цього доброго чоловіка заспокоївати.

До речі, 23 березня в Києві знову зібрався представники селянських господарств області. Були тут і делегати попередньої конференції, в житті яких, попри все обіцяне, нічого не змінилось. В результаті без допомоги РАО і облагопрому, без будь-яких «політичних інтриг» учасники установчої конференції створили обласну Асоціацію власників селянських (фермерських) господарств, що діятиме на основі свого статуту в складі загальнодержавної Асоціації.

Віктор ПРИСЯЖНЮК,
редактор відділу спеці-
ально-економічних проб-
лем журналу «Сільські
оброби».
Київська область

У Рокитнянському районі на Битківщині майже тисячу жителів. Там хазяїном господарства Леніна села Ілліч Горі рапнуно групу зернових уперіано на 75 процанта площі. Урожайність на кругу у цьому хлібоному селі стало вить 39 центнерів. Торін боу на 42. Зильянів поля гогуєт під озби озимих.

— З імівчених роботами — розповіде гошовий райоу. — Зі змін в селі і в райоу могли б справитися райоше. Що заважає? Техніна, ні яка працюють комбайнери ненаділа. Крім того, і ма ло, особливо грунтообробні. У цьому році вперше не бу до. Доходячі акумулято ри. Доводилося зиплет з а потранспорту. Та хіба це ви

Не менше проблем постає перед хліборобами наголосуючи «Прогрес» села Савицьк. Одні знає деталь: у кобальтин «Дюп-Ротор» 8 однакових підшипників. Раягопромосту у своїх запасниках має лише два. «Прогресівці» одні підшипники випросили, але ж у Рокитнянському районі ще три господарства, що мають аналогічні кобальтини. Як їм бути в разі серйозної поломки?

— Взагалі, — продовжує цю невтішну прогностичну головну агроном Анастасій Лектєв, — ніщо у комбайнах трапляється якесь серйозне пошкодження, то це значить, що вони стоять на приколі, бо практично відремонтувати їх нічим. У такій ситуації, що склалася, ще рік, можливо, і протягнемо. А як далі буде?

Додам зі слів селян, що з боку районних організацій до колгоспників увага практично нульова. Зараз, наприклад, навіть колгоспу відкається, що не може придбати томат-пасту, щоб зварити борщ для мехвізаторів. А такі речі, як шмупунь, цигарки, леза, цигаретни тощо, вже давно стали для них чужою мовою.

Валерій ЛАЗАРЕНКО,
власний кореспондент
«Голосу України».
Рокитнянський район
Київської області

Такого не бачив колгоспний ринок у Черкасах. За відомостями «Ніжницьких» тітка продавла 30 карбованців. Бабуся бупа! милосерднішою, та й оригін були гірші, більше схожі на кабачки, — асоціювати за 28. Якійсь хлопчині — по чотвєратку, йому так «дорого! На це майже риторичне запитання дівчина відповіла співчепленим обличчям: «Якщо п'ять років тому область заготовляла 35 тисяч тонн оригів, то на рік пізніше — 15, на другий — 12, а в наступному році — асоціювати п'ять тисяч тонн.

У чому рин? Жовтіє, пропа-
є, не естигнуаши віддалісти, гу-
дина. У газетох, то телебачен-
ю нас аїд насу аступають го-
родники-любители, домашні а-
гономисти, які пропонують різні
ефектні арятування огірків: то
полюком обрызкати, то мідним
успоросом, то настесом полину-
а що ж навіа? Навіа ж огі-

[illegible]

Лідія ТИТАРЕНКО,
власний кореспондент
«Голосу України».
Черніаська область.
КОЗАЧІ ЛАГЕРІ —
ВАРНА

Херсонщині подасть приклад ділового українсько-болгарського співробітництва під час переходу до ринку. Про це по-аїдає, повернувшись із поїздки до Болгарії, директор місцевого радгоспу-заводу імені Мічуріна Іван Юрченко.

Господарство має чималі досвід у садівництві, виноградарстві, овочівництві. Але переробка врожаю залишається слабким місцем. Саме ця ланка є основною для підняття співпраці з фірмами Варшавської області. У Кошицькому Лагерах плануються налагодили виробництва томат-пасты, концентрованого апбучного соку, спільний випуск ями та коньяків. Передбачається експортувати зусилля і на споруджанні сучасного туристичного комплексу — українське село розташоване біля Дніпра, а мальовничі місці. Отже, радгосп стає співучасником одразу трьох сильних підприємств.

Розраховуватися між собою

спугами, продукцією, сировиною.

Мирослав
БАШТАЙСЬКИЙ.
Херсонська область.

1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 26

Валерій ЛАЗАРЕНКО,
власний кореспондент
«Голосу України».
Рокитнянський район
Київської області

